

**SOMERSET MOEMNING “INSONIY EHTIROSLAR ZALVORI”
ROMANIDA KOMPOZITSIYA VA SYUJETNING POETIK QURILISHI**

Sherkulov Sardor Komilovich

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti

Fakultetlararo xorijiy tillar kafedrası mudiri, PhD

Annotatsiya

Ushbu maqolada Somerset Moemning “Insoniy ehtiroslar zalvori” romanidagi kompozitsiya va syujetning poetik qurilishi tahlil qilinadi. Asardagi voqeaviy rivojlanish, qahramonning ichki dunyosi, vaqt va makonning badiiy talqini, konfliktlar tizimi, syujet strukturasining ichki dramatzmi asosida yoritilgan. Muallif syujetni oddiy voqealar ketma-ketligidan ko‘ra, ruhiy kechinmalarni ifodalovchi vosita sifatida ishlatadi. Asarda mavjud poetik takrorlar, motivlar va ruhiy o‘zgarishlar orqali insoniy mavjudlikning murakkab tabiatiga yondashiladi.

Kalit so‘zlar: kompozitsiya, syujet, poetika, ichki ziddiyat, psixologik roman, voqealar izchilligi, ekzistensializm.

Abstract

This article explores the compositional and plot structure of Somerset Maugham’s novel *Of Human Bondage*. The study examines the development of the narrative, the protagonist’s inner world, artistic interpretation of time and space, and the system of internal and external conflicts. The plot is analyzed not merely as a chronological sequence of events, but as a poetic device to express psychological depth. Recurrent motifs, symbolic repetitions, and emotional evolution reflect the complex nature of human existence.

Keywords: novel poetics, composition, plot, internal conflict, psychological realism, motif, time and space, existentialism.

Аннотация

В статье рассматриваются особенности композиционного и сюжетного построения романа Сомерсета Моэма «Бремя человеческих страстей». Анализируются этапы сюжетного развития, внутренний мир главного героя, художественная трактовка времени и пространства, а также система конфликтов. Сюжет рассматривается не просто как последовательность событий, а как средство раскрытия психологических переживаний. Через поэтические повторы, мотивы и внутренние изменения раскрывается сложная природа человеческого существования.

Ключевые слова: поэтика романа, композиция, сюжет, внутренний конфликт, психологический реализм, мотив, время и пространство, экзистенциализм.

XX asr ingliz adabiyotining yirik namoyandalaridan biri bo'lgan Somerset Moemning "Insoniy ehtirolar zalvori" romani nafaqat mazmuniy, balki shakl jihatidan ham adabiyotshunoslikda alohida o'rin egallaydi. Muallif hayot falsafasini, inson ehtiyojlari va izlanishlarini murakkab syujet va chuqur kompozitsion tuzilma orqali ifoda etgan. Ushbu maqolada asarning voqeaviy tuzilmasi va uning poetik qurilishiga e'tibor qaratiladi.

Adabiy kompozitsiya asarning badiiy qurilmasi, qismlarining o'zaro bog'liqligi va g'oyaviy-badiiy yaxlitlikni tashkil etuvchi struktura hisoblanadi. Kompozitsiya orqali yozuvchi o'z fikrini muayyan tartibda yetkazadi, qahramonning ruhiy holatlari esa bu tartibda bosqichma-bosqich namoyon bo'ladi.

Moem romani an'anaviy kompozitsiyaga asoslangan bo'lsa-da, uning poetik mohiyati shundan iboratki, u oddiy voqea ketma-ketligidan ko'ra qahramonning ichki o'zgarishlarini ko'rsatishga qaratilgan.

Roman uch asosiy qismdan iborat bo'lib, har bir bosqich qahramon – Filip Kerining ruhiy va ijtimoiy shakllanish jarayoniga to'g'ri keladi:

Filip bolaligida ota-onasidan ayriladi, nogironlik holatida ruhiy va jismoniy iztirobni boshdan kechiradi. Diniy muhitda voyaga yetayotgan bola shaxsiy erkinlik va e'tiqod orasida ichki ziddiyatlarga duch keladi. Bu bosqichda tashqi voqealar ko'p emas, lekin Filipning ichki dunyosi shakllana boshlaydi.

Bu bosqichda Filip san'at, ta'lim va ish faoliyatini izlaydi. Syujet murakkablik kasb etadi. Bu davrda Mildred obrazi romanga kiradi va syujet dramtizmini kuchaytiradi. Filipning unga bo'lgan bo'yinsunuvchan muhabbati voqealarning asosiy harakatlantiruvchi kuchiga aylanadi.

Romanning yakuniy bosqichida Filip o'zligini anglaydi. Syujetda voqealar silliq kechadi, lekin bu silliqlik – ichki o'zgarishlarning natijasidir. Filip endi hayotga chuqurroq qaraydi, baxtni oddiylikda topadi.

Moem romani fabula (voqealar ketma-ketligi) bo'yicha xronologik tarzda rivojlanadi. Biroq syujetda orqaga qaytishlar (flashback), ichki monologlar, esga olishlar, qarama-qarshi voqealar orqali ruhiy dramtizm hosil qilinadi.

Romanning poetikasida syujetga hayot baxsh etuvchi asosiy omil – ichki konfliktlar. Filip o'zining nogironligi, muhabbatda yolg'izlik, kasb tanlashdagi ikkilanish va hayot mazmuni haqida shubhalar bilan kurashadi. Tashqi konfliktlar – Mildred bilan munosabat, moddiy qiyinchiliklar – ichki kechinmalar bilan uyg'un holda tasvirlanadi.

Bu epizodlar ichki dramatik kuchga ega bo'lib, romanning ruhiy harakatlanishini belgilaydi. Moem bu jihatdan ichki dramaturgiya ustasi sifatida namoyon bo'ladi.

Roman xronologik tarzda rivojlansa-da, vaqtning poetik talqini muhim. Har bir bosqich Filip ruhiyatining vaqt bilan qanday o'zgarishini ko'rsatadi. Bolalik – sekin, qiynovchi; yoshlik – zo'r berilgan, keskin; yetuklik – barqaror va tushunarli.

Romandagi joylar – maktab, Parij, London, kasalxona – barchasi ichki holatlarning aksidir. Parij – orzu, London – hayot haqiqatlari, kasalxona – ruhiy poklanish, qishloq – tinchlik va oddiylik timsoli sifatida beriladi.

Romanda takrorlanuvchi motivlar poetik effekt yaratadi:

- Bo'ysunish va ozodlik (Filipning ayollarga, jamiyatga bo'ysunishi va keyin undan xalos bo'lishi);
- Yolg'izlik va qidiruv (Filip doimiy izlanishda, o'ziga yaqin insonni topishda);
- San'at va tibbiyot (ikki qarama-qarshi dunyo, ideal va real hayot o'rtasidagi muvozanat).

Bu motivlar romanning poetikasini ichki uyg'unlik bilan boyitadi.

Xulosa

Somerset Moemning “Insoniy ehtiroslar zalvori” romanida kompozitsiya va syujet murakkab poetik tuzilmani tashkil qiladi. Qahramonning ruhiy yetilishi, izlanish va anglash jarayonlari voqealarning tashqi izchilligi bilan emas, balki ichki kechinmalar va ziddiyatlar orqali namoyon bo‘ladi. Asarning poetik kuchi – hayotga falsafiy va psixologik yondashuvda, oddiy syujet ichida insoniy ruhni sinovdan o‘tkazish kuchidadir. Shu boisdan roman ingliz adabiyotida psixologik realizm va ekzistensializm ruhidagi badiiy yuksak asar sifatida baholanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Komilovich, S. S., & Abdumannonovna, A. D. (2025, May). MAUGHAM IJODIDA INSONIY FOJIA MANZARASI. In International Conference on Multidisciplinary Sciences and Educational Practices (pp. 152-159).
2. Komilovich, S. S., & Abdumannonovna, A. D. (2025, May). UILYAM SOMERSET MOEM IJODIDA “NOTANISH ODAM PARIJDA” ASARINING O ‘RNI. In International Conference on Multidisciplinary Sciences and Educational Practices (pp. 129-135).
3. SHERQULOV, S. TRAGEDY IN WILLIAM FAULKNER’S “THE SOUND AND THE FURY”. O ‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI XABARLARI, 2022,[1/3 ISSN 2181-7324.
4. Komilovich, S. S. (2025, April). TOMAS HARDINING “G ‘ALATI OLOMONDAN UZOQDA” ROMANINING POETIK XUSUSIYATLARI. In International Conference on Medical Science, Medicine and Public Health (pp. 54-63).
5. Komilovich, S. S. (2025, April). TOMAS HARDINING “G ‘ALATI OLOMONDAN UZOQDA” ROMANIDAGI OBRAZLAR TIZIMI VA ULARNING BADIY YUKLAMASI. In International Conference on Medical Science, Medicine and Public Health (pp. 64-72).
6. Komilovich, S. S., & Abdumannonovna, A. D. (2025, May). JON STEYNBEKNING REALIZM USULI:" SICHQONLAR VA ODAMLAR" ROMANI MISOLIDA. In International Conference on Medical Science, Medicine and Public Health (pp. 120-127).

7. Komilovich, S. S., & Abdumannonovna, A. D. (2025, May). JON STEYNBEKNING" SICHQONLAR VA ODAMLAR" ROMANI: ORZULAR VA HAQIQAT. In International Conference on Medical Science, Medicine and Public Health (pp. 113-119).
8. Komilovich, S. S., & Abdumannonovna, A. D. (2025, May). JON STEYNBEKNING" SICHQONLAR VA ODAMLAR" ROMANINING POETIK XUSUSIYATLARI. In International Conference on Medical Science, Medicine and Public Health (pp. 105-112).
9. Komilovich, S. S., & Abdumannonovna, A. D. (2025, May). JON STEYNBEKNING" SICHQONLAR VA ODAMLAR" ROMANI: IJTIMOIIY VA IQTISODIY TENGSIZLIK. In International Conference on Medical Science, Medicine and Public Health (pp. 98-104).
10. Komilovich, S. S., & Abdumannonovna, A. D. (2025, May). ROMAN POETIKASI: UILYAM SOMERSET MOEMNING "NOTANISH ODAM PARIJDA" ASARI MISOLIDA. In International Conference on Multidisciplinary Sciences and Educational Practices (pp. 136-142).
11. Komilovich, S. S., & Abdumannonovna, A. D. (2025, May). " NOTANISH ODAM PARIJDA" ASARIDA SYUJET VA KOMPOZITSIYA. In International Conference on Multidisciplinary Sciences and Educational Practices (pp. 143-151).
12. Jabborovich, X. J., & Sherkulovich, M. K. (2020). Lexicographic study of ethnonymy semantics. Test Engineering and Management, 83(5-6), 737-742.
13. Бобокалонов, Р. Р., Курбанов, П. А., Маркаев, К. Ш., & Хайтов, Ч. (2016). ДОСТИЖЕНИЯ УЗБЕКСКИХ УЧЕНЫХ В ОБЛАСТИ ЛИНГВИСТИКИ ТЕКСТА НА ОСНОВЕ НАУЧНЫХ РЕЗУЛЬТАТОВ В МИРОВОЙ ЛИНГВИСТИКЕ. International scientific journal, 30.
14. Markayev, K. (2005). Totemistik Tasavvurler Bilen Bağlık Etnonimler. Özbek Tili ve Edebiyatı, 94-97.
15. Sherkulovich, M. K. (2025, April). YOSH VERTERNING IZTIROBLARI" ROMANINING YEVROPA MADANIYATIGA TA'SIRI. In International Conference on Medical Science, Medicine and Public Health (pp. 49-53).
16. Маркаев, К. Ш. (2023). ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКИЕ ЕДИНИЦЫ СОВРЕМЕННОГО ЯЗЫКОЗНАНИЯ. IMRAS, 6(8), 240-244.

17. Markayev, K., Maxmudov, N., & Xamrayev, D. (2003). Sprichworter. Maqollar T.
18. Sherqulovich, M. K. (2025, April). "YOSH VERTERNING IZTIROBLARI" ASARINING NEMIS ADABIYOTIDAGI O 'RNI. In International Conference on Medical Science, Medicine and Public Health (pp. 43-48).
19. Abdumannonovna, A. D. (2025, May). "YO 'QOTILGAN AVLOD" KONSEPSIYASI VA UNING ADABIYOTSHUNOSLIKDAGI O 'RNI. In Scientific Conference on Multidisciplinary Studies (pp. 115-123).
20. Abdumannonovna, A. D. (2025, May). GYOTE VA SHARQ ADABIYOTI: MADANIYATLARARO MULOQOT TIMSOLI. In Scientific Conference on Multidisciplinary Studies (pp. 96-105).
21. Abdumannonovna, A. D. (2025, May). ERIX MARIYA REMARK ASARLARIDA YO 'QOTILGAN AVLOD TASVIRI. In Scientific Conference on Multidisciplinary Studies (pp. 106-114).
22. Abdumannonovna, A. D. (2022). German as the language of science: problems and perspectives.
23. Baxtiyorovna, M. T., & Abdumannonova, A. D. (2022). Use and application of interactive methods in teaching German.
24. Mamashoev, U. U. (2023). EXPRESSION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN LANGUAGE AND CULTURE IN PHRASEOLOGY WITH THE HEART COMPONENT. In Педагогика и психология в современном мире: теоретические и практические исследования (pp. 76-80).
25. Xidirova, N. B. qizi Nomozova, FA (2024). RAQAMLI MATERIALLAR VA INTERAKTIV PLATFORMALAR YORDAMIDA TABIIY FANLARNI O 'QITISH. GOLDEN BRAIN, 2(20), 162-166.
26. Xidirova, N. B. qizi Oromova, SS, & Otajonova, KR (2024). MULTIMEDIALI TEXNOLOGIYALAR VA ULARNING PSIXOLOGIYADA QO 'LLANILISHI. GOLDEN BRAIN, 2(20), 157-161.
27. Xidirova, N. B. qizi Muqimova, GZ (2024). EXCELDA DIAGRAMMALAR BILAN ISHLASH. GOLDEN BRAIN, 2(20), 167-171.

International Conference on Scientific Research in Natural and Social Sciences

Hosted online from New York, USA

Website: econfseries.com

2nd June, 2025

28. Botirovich, X. S. Murodullo o 'g, JOT, & Iskandar o 'g 'li, SB (2024). PYTHON DASTURLASH TILINING KELIB CHIQISHI. Modern education and development, 11(3), 120-126.

29. Raxmonov, X., & Sunatov, J. R. (2022). O 'ZBEK TILI KOMPYUTER LINGVISTIKASI YO 'NALISHIDA OLIB BORILGAN ILMIY TADQIQOTLAR. COMPUTER LINGUISTICS: PROBLEMS, SOLUTIONS, PROSPECTS, 1(1).

30. Зикриллаева, Ф., Дустмуродова, М., Нормаматова, Н., Сайдуллоева, М., & Абдирахимова, М. (2025). Globalizatsiyalashgan zamonaviy tilshunoslik paradigmalari. Инновации в современной лингвистике и преподавании языков, 1(1), 298-300.